

gazdasági célokra kétség kívül alkalmasabb, az erdő végleges kiirtásának aka dályait elhárítanunk.

Harmadik teendőnk a tulajdonjog szentségének az erdőkre nézve is teljes érvényt szereznünk.

Mind ezekkel párhuzamban pedig a közértelemet minden uton módon fejlesztenünk, képzett munkaerőt nevelnünk és alkalmaznunk; szaktudományunkat magyar nyelven mivelnünk s ez által azt és a természettudományokat hazánkfiak közt meghonosítanunk. — Mert csak a természettudományok ragyogó vezérfénye útján haladva és egyedül azok gyakorlati ápolása, a természet teljesen átértett törvényeinek helyes alkalmazása által vibetjük erdőgazdaságunkat összhangban a közjólét érdekeivel a fejlődés tetőpontjára vagy is oda: *hogy a lehető legkisebb téren-tömeg- és értékben a lehető legnagyobb fatermelést eszközölhessük.*

Vélemény a magyarországi községi erdők fölötti államfelügyelet iránt.

A nm. m. kir. Helytartótanács főhívása folytán felterjesztő a magyar Erdészegylet.

Nagyméltóságu m. k. Helytartótanács!

A folyó évi Junius 27-én 47570 szám alatt kelt felhívást, az erdészeti egylet sokkal fontosbnak vélte, hogysen igyekezetét oda nem fordította volna, mikép véleménye az ország szakértő értelmisége véleményének joggal tekintessék.

Az egyleti választmány ez okból a folyó évben Selmeczbányán tartott közgyűlésen következő themát tűzött napi rendre: „miként rendeltessék el a községi erdőgazdászati feletti szükséges állam felügyelet, és meddig terjedjen az illető közegek befolyása?”

Ezen tétémény folyó évi September 6-án bő vitatkozás alá vétett. A közgyűlésnek nézetei következő tétélekben foglaltatnak:

1-ször a községi erdőgazdászatra a megyék kiválólág ügyeljenek.

2-szor a községek illő határidő alatt arra kötelezendők volnának, hogy erdőségeik számára alapos és kellően átgondolt gazdasági tervet

készítsenek, mely tervezet a megyének jóváhagyás végett előterjesztendő lenne. A megye helybehagyását csak az esetben adhatná, ha a tervből kitűnik, hogy abban a haszonélvezet tartóssága és az ifjítás kellően tekintetbe vétetett.

3-szor. Valjon a gazdászati tervek alkalmazásánál a fa haszonélvezetének tartóssága és megifjodása kellően elérhető-e? szakértő megyei erdészeti felügyelők vizsgálatára volna bízandó.

4-szer. A mely községek nem volnának képesek gazdászati terveiket magok számára elkészíthetni, azok számára az üzemtervek a megyei erdészeti felügyelő által oly egyszerűséggel szerkesztendők volnának, hogy azokat nem szakember is megérthesse.

5-ször. A községeknek gazdálkodása a megyei erdő felügyelők által, a haszonélvezetnek tartóssága és az ifjítás tekintetéből ellenőrködés alá veendő, s azon községekre lenne különös szemügy fordítandó, melyek szakértő erdészeti tisztviselőt nem tartanak.

6-szor. Valjon kisebb községi erdők kivételesen szabadon kezelhetők-e, a megyei erdészeti felügyelőnek meghallgatása után határoztságok el.

7-szer. A községi erdőnek szántófölddé vagy rétté való átalakíthatása a megye engedélyétől függővé teendő, mely engedélyt az erdészeti felügyelő meghallgatása után a megye mindég megtagadja, ha a telek szántóföldnek vagy rétnak kevésbé alkalmas, vagy egyéb túlnyomó gazdászati tekintetek az átváltozás ellen szólnak.

8-szor. A községi erdők csupán a megye engedélyével oszthatók fel, az engedély megtagadandó, ha nyomos gazdászati tekintetek a felosztás ellen vannak.

Ezen tételekkel a nagyméltóságú m. k. Helytartótanács által tett kérdések megfejtetnek, a mennyiben t. i. azok általánosságban megfejtethetők.

A választmány ennél fogva ezen tételeknek egyrésztörli magyarázó indokolását, másrésztör azoknak a hatóság általi alkalmazása esetében a legközelebbi következmények feltüntetését tűzte ki feladatául.

Előterjesztésünk indokolására azon szavakat használjuk melyekkel a fennebb elősorolt tételeknek elfogadása a közgyűlésnek ajánlatott.

Hogy ha a községi erdőknek az állam általi különös felügyeletéről értekezés vitatkozás tárgyává tétetik, főleg két kérdésre szükséges a válasz; ugyan is először, vajjon szükséges-e egyáltalában az ily felügyelet? — másodsor ezen kérdésnek igenleges eldöntése esetében meddig terjedjen az?

Gazdasági ügyekben sikerdús működéshez a szabadság főfeltétel; a kormányok csak arra szorítkozzanak, hogy a gazdálkodást védjék, és hogy a külső akadályokat elhárítsák.

A gazdálkodókat az önműködés és személyi érdek által élesztett ügyismeret legjobban oktatja mi czélszerű; és épen a személyi érdek legsikeresebb emeltyű ez ismeretnek okszerű felhasználására. A gazdaszatnak az állam általi gyámkodása inkább ártani mint használni fog. Azonban nincs szabály kivétel nélkül.

Hogy ha egyes személyek érdekeiről lenne a szó, akkor mi feltétel nélkül a szabad gazdálkodás mellett szavaznánk. Azonban az előterjesztett eset a községi erdöket mint jogi személyek tulajdonát tárgyazza, és ezen körülmény a szabálytól t. i. a szabad gazdálkodástól kivételt kívánja.

A község mint jogi személy csak fogalmat képez, s ezen fogalom az időnkénti meghatalmazott t. i. egyes halandó személyek által képviseltetik, kik oly magány érdekeltséggel birhatnak, hogy nem mindég feltehető miszerint önérdékek az örökké élő községhez kötelezettségeket el ne fojthatná.

Az örökké élő jogi személy és az időnkénti megbízottak közti nagy különbség nem engedi, miszerint a községi erdészeti gazdálkodás a községi előljárásnak egészen átengedtessek, mivel a hibás kezelésből származó károk csak tetemes áldozatokkal évtizedek múlva, vagy néha épen nem szüntethetők meg.

Miután a fennebb említett viszony a szabad intézkedésbeni korlátozást a községeknél igényli, úgy viszont a fennebb érintett gazdálkodási szabadsági axioma kívánja, hogy az illető gyámkodás tovább ne

terjedjen mint igazolhatólag szükséges, hogy a jogi községi személynek örökös érdeke az időnkénti egyes intézkedőknek érdekei ellenében biztosítsák.

A község halhatatlanságánál fogva minden nemzedéknek hasonló joga kívánja, hogy rendszerinti gazdálkodás folytattassék, az az hogy a vágás a faizás tartósságát túl ne haladja; továbbá hogy a kivágott térségeken az ifjítás kielégítően történjék.

Az időnkénti meghatalmazottak személyes érdekek által igen könnyen arra birathatnának, miszerint a kellő ifjításnak mellőzése és a vágatás erőszakolása által a jelenlegi nemzedéket kedvezményekben részesítenék, mi az erdők haszonélvezeti erejét kimerítené.

Ezen két lényeges pontban az időbeli községi intézkedők és a ki nem haló község érdekének összeütközése felette valószínű.

E két pontot tehát az államnak szemmel tartania és arról kell gondoskodnia, hogy ellene vétkezés ne történjék. Nélkülözhetlen eszköz erre a jól meggondolt gazdasági terv, mely a vágásokat, a faizás tartósságának tekintetéből rendezi és kielégítő ifjításra irányul.

Itt mi készakarva nem szóltunk egyenlő tartósságról, mivel minden évre egyenlő élvezetés a községek érdekeire nézve nem okvetlenül szükséges; mert sokféle körülmény áthat be mely az egyenlő élvezet helyett néha terjedelmesb használatot ajánl.

Önkényt értetődik hogy ily esetekben a községeknek túlélvezetők későbbi takarékoság által pótolandó és a mennyiben mérsékelt megengedendő a nélkül, hogy a hatóság ezen engedélyadásban nehézkesnek mutatkozzék.

Azért előterjesztésünkben nem szólnunk egyes évekre terjedő egyenlő faizásról hanem olyanról a mely egyenlő mérvben 5 vagy 10 évi időszakra kiterjed és így a községeknek minden egyes évre megfelelő szabad tért enged.

Véleményünk oda terjed; hogy ezen gazdasági tervek csak a legszükségesebbre terjedjenek; tehát kerülendők azon művészi, fáradságos és költséges munkálatok, melyek magán urodalmaknál — a pon-

tosság legmagasb fokának elérhetése végett — néha alkalmaztatnak, és egészen egyszerű könnyen érthető tervezetek használandók, melyek az ifjítási módon kívül csak azt mutatják fel, mely erdőrészek kerülnek a legközelebbi időszakban vágás alá, s hogy mely sorrendben következzenek a vágások.

Ilyen tervek elkészítéséhez — különösen kisebbszerű erdőségeknél — tudós erdészeti becslőkre nincs szükség, minden ügyes erdészeti gazda előállíthatja azokat, sok esetben ügyes értelmes nem szakember is.

Ezen határozottan megkivántató egyszerűség a megyei erdészeti felügyelőt abba a helyzetbe hozza, hogy ily terveket azon községek részére melyek azoknak kiállítására képtelenek volnának, kivételesen kisegítéskép elkészíthesse.

A gazdasági terveknek magától értetőleg a megye jóváhagyásához kötötteknek lenni kell, hogy a haszonélvezet tartóssága tekintetéből biztosítékot magukban foglalják.

Különösen kiemelendőnek tartjuk, hogy a jóváhagyást minden esetre megadni kell, ha a tervek a második szám alatt adott véleményünkben érintett megkivántatóságnak megfelelnek. —

Az ezen üzemtervek által előirt gazdaságba való további beavatkozás mellőzendő volna; mert az ily eljárás a községek szabadságát jogtalanul korlátozná, a nélkül, hogy nékiek ez által valami haszon okoztatnék. —

A legjobb gazdasági tervek csak az esetben szolgálnak haszonra, hogyha végrehajthatnak; hogy ez megtörténjék a községek működése ellenörködés alá veendő.

Hatósággal bíró városok erdőségeire nézve az ellenörködés könnyű; miután ezen erdők rendszerint mint közvagyon szakértő erdészeti tisztviselők által kezeltetnek. Ezen nagyobb községeknek helyesebb szervezete, a gazdaságért kiválóbban felelős szakértő tisztviselő, — mindennek felett pedig azon körülmény, hogy ilyen erdőkhez az egyes polgárnak szava nincs, a jobb gazdaságnak meg annyi tényezői. — A sok évi tapasztalás tetteg tanúsítja, hogy az ily helyhatóságoknál a gazdaság csak nem oly jól üzetik mint az állam vagy nagyobb földbirtokosoknál.

Másképp van ez a többi (többnyire falusi) községeknél, melyek által az erdők mint községi vagyon akép kezeltetnek, miszerint minden egyes községi tagnak közvetlen használatra és faizásra igénye van.

Eltételezve, hogy ily községek tökéletlenül vannak szervezve és erdejöknek kisebb terjedelme miatt rendszerint erdészeti tisztviselőt nem tartanak, főleg az egyes községi tagok közvetlen használati joga gyakorta pusztításokra vezet, mivelhogy az egyesnek alkalmat ad magának többet tulajdonává tenni, mint a mennyi őt illetné és a mennyi az erdő fentartásával és annak kellő kiméletével összeférne.

A gazdasági tervek vizsgálata, úgy azoknak végrehajtásánál a felügyelet alapos szakértő erdészeti műveltséget igényel, minthogy a vizsgálatra hivatottak értelmesebbnek kell lenni, mint az kinek munkája vizsgálatik.

Ennél fogva a megyéknek ezen feladat megfejtésére, — mint azt a pesti országos gazdasági egyletnek 1863 évi majus 18-án 173 szám alatt küldött emlékiratunkban bővebben kifejtteni szerencsénk volt — feltétlenül ügyes szakértő erdészeti felügyelőkre van szüksége.

Ezen tisztviselők a megyékben egyéb teendőknél is, melyek erdészeti szakismeretet igénylenek, alkalmazandók volnának; ezen teendőket érintett emlékiratunkban szintén már felsoroltuk.

Hol és mennyi erdészeti felügyelő volna alkalmazandó, azt ezen erdészeti egylet egyelőre biztossággal nem képes megmondani, miután ezen tisztviselők díjazása pénzbe kerül; miután a részletes felügyelet azaz a gyámkodás intenzitása a kibágások számától függ; miután a községi erdők területe az urbéri szabályozások folyama alatt bizonytalan, s miután végre ezen tisztviselőkre egyéb erdészeti műszaki teendők is bizandók volnának; — úgy hogy csak idő és körülményekhez képest s a hely színén teendő tapasztalatok után lehetne ez ügyben határozott véleményt adni.

Annyi azonban már kijelenthető hogy minden egyes felügyelőnek területe a megye határával összevágjon, és hogy egy ily felügyelő esetleg több megyének is szolgálhatna és hogy ha egy felügyelő egy

megyére nézve elégtelen volna; oldala mellé egy vagy két segéd adható lenne.

A felügyelőknek adandó utasítás alapvonalai jelen véleményben és az érintett emlékiratban kijelelve vannak.

Bővebb utasítási pontozatok nem látszanak tanácsosaknak, ilyenek inkább esetről esetre volnának kiadandók.

Műszaki szabályok végre legkevésbé sem volnának helyén, mint-hogy az előnyösség az erdészeti működésnél tisztán helyi lévén, a műszakról csak azt lehetne előadni, a mennyi minden jó erdészeti tankönyvben foglaltatik; a megyei felügyelő üdvös működésének biztosítéka nem egy jól kidolgozott műszaki szolgálati utasításban, hanem csak a felügyelő személyében és szakismeretében keresendő. Megjegyzendő miszerint a megyei erdészeti felügyelőnek a megyébeni összes erdőségekről, síkságon a faültetvényekről is — katasztert (statistikát) kellene készítenie és fentartania, mely a községi erdőket tekintőleg, a szükséges részletezésekre is terjedne.

Azon felől az erdészeti felügyelőnek évenként jelentést az erdők állapotáról és az előfordult változásokról és eseményekről tennie kellene.

Tekintetbe vévén azt, hogy Magyarországon sok helyütt az erdőség gabnavetésre alkalmas területeket foglal el, és sokkal kevesebbet jövedelmez, mint minden egyéb gazdasági ág, miután ily helyen több erdő vagyon mint a mennyi szükséges; azért az irtást feltétlenül kárhoytatni nem lehet, sőt azt sokszor a gazdaságat előmozdítására tényezőnek kell tekinteni; különösen az oly erdő területek melyek tagosítás alkalmával a községek számára a szabad faizás megváltása fejében kiharítatnak, a falvak szomszédsága miatt sokszor kiválóan alkalmasak arra, hogy szántófölddé átváltóztassanak.

De sok esetben az erdő nem annyira jövedelmi hanem országos gazdasági tekintetknél fogva felette értékes, mint példának okaért hógörgetegek meggátlására, általánosan káros földszüppedések akadályozására, vízszakadások ellenében, futóhomok megkötésre, továbbá fákat nélküli síkságon a róna vidék éghajlatának szelidítése és javítása tekintetéből; mert ha egyszer az erdő elpusztított az nem egy könnyen

állítható fel az előbbi helyeken; minél fogva téves felfogásból történt erdőátváltoztatás miatt elégtelen az állam részéről utólag fenytőleg fel lépni, hanem azt előzőleg minden ellentmondás ellenére gátolni kell, mi csak úgy érhető el ha az irtási engedély a hatóság beleegyezésétől függővé tétetik.

Ezen engedély azonban mindig megadandó leszen ha a térség szántóföldnek vagy rétnak alkalmas és az ellen tulnyomó gazdaszati tekintetek nincsenek. Az okokat melyek az engedély ellen vannak ép most előadtuk, azokhoz megmagyarázólag azt adjuk, hogy a faárnak felszökése azok közzé nem sorolható.

A községi erdőgazdaszatnak gyámkodás alá vételét mint szükséges rosszat kell tekinteni, az egyes személy és a község mint erkölcsi testület közti különbség miatt; miből következtethető, hogy a községi erdőknek a magánosok közötti felosztása nemzet gazdaszati szempontból nem minden esetben ellenzendő. Sok körülmények adhatják elő magukat mindazonáltal, melyek miatt a felosztás hátrányos; sőt gazdaszati tekintetek is a felosztás ellen azon esetben forognak fenn, ha az erdő csak nagyobb terjedelemben fentartható. Azért szükséges, hogy a községi erdőknek felosztása a hatóság engedelmétől függővé tétessék még ott is, hol a törvényhozás a felosztást nem ellenezné. —

Az 1864-ik évi erdészeti államvizsga.

A mult évi erdészeti államvizsga, mely Oktober 10- és 11-én tartott meg Budán, az eddigi államvizsgák között a leggyászosabb eredményü volt. E megdöbentő eredményt azonban nem lehet egyedül a vizsgáltak készületlenségének felróni*), mert az előbbi években hasonló

*) Mi ezen vizsga feltűnően ros eredményét más a tanintézetek szervezében rejlt és általánosan ismert sajnos okokon kívül az előbbi, különösen pedig az 1863-ki még az illető határozott rendeletek határán túl is kiméletes vizsgák hatásásának és visszahatásának vagyunk hajlandók tulajdonítani. Az erdészjelöltek bízva a vizsgabizottság könyörületességében talán könnyebben fogták a dolgot; a vizsgáló bizottság ellenben a lapokban nyilatkozott közvélemény-által, mely ha jól értesültünk, a nm. m. kir. Helytartótanács egy jelentésében a nm. m. kir. udvari kancelláriához, méltó viszhangra talált — indittatva vagy ingerelve szigoruabban járt el. A mint mi egyébaránt egyrészt e szigoru eljárásról szakunk és a közügy érdekében meglegedéssel vettünk tudomást, úgy másrészt félünk, hogy itt az egyik szélsőségből a másikba estünk, a mi, szegény fiatal erdészeink érdekében, kiknek szomorú sorsát igen jól ismerjük, fölötte sajnos volna. Szerk.